

Η ΔΙΑΣΗΜΟΤΕΡΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η ΩΡΑΙΑ ΦΡΑΓΚΙΣΚΗ ΓΚΙΝΩ

Πώς έγραψε μία κωμωδία. Η ώραία εμπνεύσει της Φραγκίσκης. "Όπου επεμβαίνει ο Βολταίρος. Ένας θεατρικός θρίαμβος, Φραγκίσκη Γκινώ και Πιρόν. Ο αδιόρθωτος ακυρικός. Ο αντίκαταστάτης του. Ένας περίεργος τύπος της εποχής. Ο κέρμης ντέ Καβύλος. Μακρὰν τού θεάτρου, μακρὰν τού Παρισιού. Η τελευταίες στιγμές της Φραγκίσκης. Τό επιμνημόσυνο συμπέσιο, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Β'.

Διηγήθηκε στο προηγούμενο φύλλο μας πολλές χαρακτηριστικές λεπτομέρειες από τη ζωή της Φραγκίσκης Γκινώ, της διάσημης καλλιτέχνιδος τού γαλλικού θεάτρου, που είχε ξεριζώσει από το Παρίσι κατά τον 18ον αιώνα, τόν «Χρυσόν Αιώνα της Γαλλίας». Σας δίνουμε σήμερα τη συνέχεια της ιστορίας αυτής.

Παρά όλες τις ερωτικές της περιπέτειες και τις εκκεντρικότητες της, η Φραγκίσκη Γκινώ εξακολουθούσε να έχει ως μόνη λατρεία της την τέχνη της, τó θέατρο. Μία μέρα, οι φίλοι της, μεταξύ τών οποίων ήταν και ο Βολταίρος, ο διάσημος φιλόσοφος της εποχής εκείνης, την βόηξαν από σπίτι της. Ήσαν πήγαν να την επισκεφθούν, σέ εξαιρετικά νευρική κατάσταση, Φανταστικά ερεθισμένη, σάν να είχε πυρετό, σάν να κινηρόσεως κάποια σκέψη. Την έρωσαν τι της συμβαίνει, και τότε τους διηγήθηκε με δυο λόγια μια ιστορία που της είχε πει στο νου, και που, κατά τη γνώμη της θα μπορούσε να γίνει μία πρώτη τάξεως κωμωδία.

— Ά! είπε ένας από τούς φίλους της, όταν άκουσε τη διήγησή της, είναι κωμία να γαθή μία τέτοια ώραία υπόθεσι! Θα μπορούσε να δώσει ένα άριστο έργομα!

— Έχετε δίκιο, απάντησε η Φραγκίσκη. Αλλά κίολας θα γράψω τού Ντετούς.

Ο Ντετούς ήταν ένας καλός δραματικός συγγραφέας της εποχής, και η Φραγκίσκη σκέφτηκε να αναθέσει σ' αυτόν να γράψει τó έργο που είχε φανταστεί. Ο Βολταίρος, που καθόταν σέ μία γωνία τού δωματίου, δέν έλεγε λέξι σ' όλο αυτό τó διάστημα.

Την έπεισεν όμως, κατά τάς ένδοξα, ενώ η ώραία πρωταγωνίστρια ήταν ακόμη στην τουαλέτη της, της άγγιξε τόν Βολταίρο.

— Σεις είστε; είπε με έκπληξη η Φραγκίσκη αντίκριώντας τó φιλόσοφο.

— Ναι. Έχω να σας μιλήσω για ένα σοβαρό ζήτημα, της απάντησε ο φιλόσοφος. Έγγραψαε στο Ντετούς;

— Μά όχι ακόμα, απάντησε η Φραγκίσκη.

Όσο τó καλύτερο τότε. Βλέπω ότι ήθελα έγκρισος.

Και της έζηγησε ότι από τó προηγούμενο βράδι άτασολούσε τη σκεπή του, ή υπόθεσι που τούς είχε διηγήσει. Την είχε σκεφτεί διάκληρη τη νύχτα και είχε καταστρώσει κίολας τó σχέδιο της κωμωδίας, που θα έγραφε για γάρι της.

Η ώραία Φραγκίσκη έβρινε καταγοητευμένη. Ο Βολταίρος, ο μεγάλος φιλόσοφος, να γράφει μία κωμωδία γ' αυτήν! Δέχτηκε με χαρά, με περηφάνεια και την έπεισεν ο Βολταίρος αναγορεύσει για την έσοχή. Ένα μήνα δέ άργότερα, έγραψε στην φίλη του: "Τó παιδί μας γεννήθηκε. Ο τοκοτός έγινε με την πιο μεγάλη μουσικότητα!"

Στις 10 Σεπτεμβρίου τού 1736, η ώραία Φραγκίσκη έπαιξε την κωμωδία τού φιλοσόφου, κατά τόν πιο περίεργο τρόπο. Από την προηγούμενη μέρα, τó θέατρο είχε αναγγείλει μία τραγωδία. Μά την ώρα που ή παρόστασι ήταν έτοιμη γ' άρχισι, ο διεθυντής τού θεάτρου βγήκε και άγγιξε τόν κόσμο ότι ένας από τούς ήθοποιους είχε αρρωστήσει ξαφνικά και ότι ή παρόστασι της τραγωδίας ανέβαλλετο. Ότσο, για να μη διαραετηθούν τó κοινό, θα έπαιξαν μία καινούργια κωμωδία, την όποια είχαν ετοιμάσει για να τη δώσουν έπειτα από μερικές εβδομάδες...

Η παρόστασι της κωμωδίας άρχισε. Ήταν δέ ένας αληθινός θρίαμβος. Η ώραία Φραγκίσκη έπαιξε υπέροχα, ενώ ο Βολταίρος, καθισμένος σέ μία γωνία, χαμογελούσε μ' ικανοποίησι. Η κωμωδία παίχτηκε πολλές φορές από τότε, και κανείς ποτέ δέν έμαθε ποιός ήταν ο συγγραφέας της.

Μά, πλάι στους καλλιτεχνικούς της θριάμβους, η ώραία καλλιτέχνις εξακολουθούσε τις ερωτικές της περιπέτειες και τις εκκεντρικότητες της, που έμειναν αλησιμώγιτες από χρονικά της εποχής της. Όταν ο κόμης ντ' Αρζανσόν, που ήταν ένας από τούς φίλους της, έγινε ύπουρος τού βασιλέως, ή Φραγκίσκη έτρεξε να τόν συγχαρή. Ο ύπουρος τó δέχτηκε με ένθουσιασμό και τη φίλησε εμπρός σ' όλο τόν κόσμο, καθώς την συνόδευε στόν αντίθάλωο.

Ένας ιπότης, ο όποιος στεκόταν εκείνη την ώρα στόν αντίθάλωο, περιμένοντας τη σειρά του για να παρουσιασθή τόν ύπουρο και να τού υποβάλη κάποια αίτησι του, όταν είδε αυτή τη σκηνή, κατάλαβε ότι ή γυναίκα εκείνη εξακούσε μεγάλη έπαρση επάνω στόν ύπουρο. Την πλησίασε λαλιόν άμέσως και της ζήτησε την προστασία της. Η ώραία Φραγκίσκη στάθηκε για μία στιγμή κ' έπειτα άνοιγοντας την άγκυλιά της:

— Κίριε, τού είπε, δέν μπορώ να κάνω για σας άλλο καλύτερο από κείνο πουίναε κ' ο ύπουρος σέ μένα...

Και εμπρός σ' όλο τó κατάπληκτο πλήθος, που ήταν συγκεντρωμένο στόν αντίθάλωο, άγκυλίσε τόν φίληρο τόν ιπότη, ο όποιος της ήταν δολότελα άγνωστος!

Τό σαλόνι της Φραγκίσκης Γκινώ ήταν πάντοτε γεμάτο από φίλους, προσκεκλημένους και απόσκλητους. Η ώραία πρωταγωνίστρια δέν έκανε καμιά διάκρισι ανάμεσα στούς ισχυρούς της ημέρας, και στούς ταπεινούς και φτωχούς, άραζει για εύρισκε ξετυνάδα και χαρίσματα και στούς πρώτους και στούς δεύτερους. Έτσι π.χ. είχε δεχτεί κάποτε στό τραπέζι της έναν ποιητή της εποχής εκείνης, τόν Πιρόν, ο όποιος είχε γίνει διάσημος με την άθροστορία του και με τά καλαμπούρια του, τά κάπως χοντρά και βάρυα.

Ο Πιρόν είχε πεί πριν δέκα χρονιά από την έπαρσι του στό Παρίσι, με μερικά σκούδα μονάχα στή τσέπη. Είχε άλλάξεί είκοσι δολάρια έπαγγελίασε για να ζήσει, πάντοτε δέ εύρισκε τόν καιρό για να συνθέτη και κανένα τραγούδι, καμιά όδη ή καμιά από τίς περιήρημες εκείνης άστύρες του, με τίς όποιες έλλούσε τούς πάντας και τά πάντα. Η Φραγκίσκη τόν είχε πάρει από την προστασία της, και έκανε δ.τι. μπορούσε για να τόν εκπολιτίσει. Στά γεμάτα που έδινε, τόν έβαζε να κάθεται πάντα στό πλάι της. Όταν ο Πιρόν έτοιμαζότανε να έκστομηση κανένα από τά συνθησιμένα του βρωμιόλογα, αυτή τού έριχνε ένα άσπυρό βλέμμα και τόν έκανε να σιωπήν. Μά όταν έπειτα τού γούριζε τίς πλάτες, ο αδιόρθωτος Πιρόν ξανάρχιζε και πάλι τ' άνοιχτά καλαμπούρια του.

Στό τέλος όμως, ή ώραία Φραγκίσκη Γκινώ βαρέθηκε τόν Πιρόν εξ αιτίας τών καινοτήτων σατυρών του κ' ή προσοχή της ένθρισε σέ έναν άλλον τύπο της εποχής, όχι δλιμώτερο περίεργο, τόν κόμητα ντέ Καυίλους. Ο κόμης Καυίλους, μολοντί ήταν πλουσιώτατος, φορούσε από ιδιοτροπία χωριάτικές κίλτες, χοντροπόαιστα και τó ίδιο πάντοτε πρασινωμένο σακάκι, τó όποιο στέλιαν κάτι μεγάλα χάλκινα κομπιά. Είχε όμως σπληθρόοδο πνεύμα και πολύ καλλιτεχνικά γούστα. Ήταν ένθουσιώδης ερασιτέχνης και ή καλλιτεχνικές του συλλογές άποτελούσαν αληθινά άριστοεργήματα.

Με τόν άνθρωπον αυτόν άρχισε ή πό τρελλή και ή πιο εκκεντρική περίοδος της ζωής της ώραίας Φραγκίσκης. Μά μία μέρα, έξαφνα, στό Παρίσι έμαθε κατάπληκτος ότι ή λατρευτή του πρωταγωνίστρια παραιτήθηκε από τó θέατρο. Η τρελλή ζωή πουίναε την είχε κουράσει γρήγορα κ' έγκατέλειπε τη σκηνή και τó Παρίσι και πήγε να έγκατασταθή στην έπαρσι.

Μά κ' εκεί άκόμη, παρή την άπόστασι που τούς χώριζε, οι φίλοι της πήγαιναν συχνά και την έβλεπαν. Η Φραγκίσκη τούς φιλοένειθε επί μερές δολέηρες, και στό έπαρσιμαζό έκεινο σπατάλι ξαναζούσαν τότε ή παλιές λαυτρές μέρες τού Παρισιού με τίς πνευ-

Περνούσαν γλυκές στιγμές, γυρνώντας μέσα στα δάση...

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΒΑΚΑΝ

Μιά από τās πλέον περιφώνους λογίας τής εποχής τής ήταν και ή κυρία Γκουρνάι, ή όποια είχε εκδώσει άρκετά φιλολογικά βιβλία και είχε αποκτήσει μεγάλη εκτίμησι μετάξυ τών συγχρόνων τής.

Όταν ή Γκουρνάι βρισκόταν σ' άρκετά προχωρημένη ηλικία, άκουσε να μιλούν με θαυμασμό γιά κάποιον βοσκόλο ποιητή Βαζάν, και εξέφρασε τήν επιθυμία νά τόν γνωρίσι και προσωπικώς.

Ό Βαζάν, στόν όποιον άνεκείωνσαν τήν επιθυμία τής γηραιάς λογίας, δέχτηκε προθύμως νά πάη σπιτί τής και ώρισε τήν ήμέρα και τήν ώρα πού θά τήν επισκέπτεται.

Αυό φίλοι τού ποιητού όμως, πληροφορηθέντες τά τής επικεκμηένης επισκέψεως, άποφάσισαν γιά παίζον βάλως του και εις βάρος τής γηραιάς λογίας ένα άσχημο παιχνίδι, τó όποιο πέτυχε πλήρως, καθώς θά ίδούμε παρακάτω.

Τήν ήμέρα τής επισκέψεως, ό ένας άπ' τούς δύο φίλους τού Βαζάν πήγε στό σπιτί τής κυρίας Γκουρνάι λίγο νωρίτερα από τήν ώρα τής συνεντεύξεως, και τής συντήθηκε με τó νουμια τού ποιητού.

Η συγγραφέας αποδέχτηκε με μεγάλη χαρά τόν ψευτο-Βαζάν, ό όποιος εφρόντισε νά τής εκφράσθι έπισημικά γιά τά έργα τής. Άφού ήταν άκόμα πολλά και διάφορα, ό ψευτο-Βαζάν άνεχώρησε άφάντως τήν κ. Γκουρνάι με τις καλύτερες εντυπώσεις.

Μόλις όμως έφυγε ό επισκέπτης, ό άσηροτής τής κ. Γκουρνάι τής άνήγγειλε τήν άφιξη τού... Βαζάν!... Η οικοδόστοινα έπέθεσε στήν άρχή ότι ό ποιητής θάιξε λησμονήσει κάποι τί και γύρισε νά τó πάρη.

Με μεγάλη τής όμως άπορία ειδε νά μπαινι στό γραφείο τής ό δεύτερος ψευτο-Βαζάν, ό όποιος δέν έμοιαζε καθόλου βέβαια στήν χαρακτοριστικά με τόν πρόόλιγον άναχωρησάντα. Η γηραιά λογία τού εξέφρασε τότε τήν έκπληξι τής κι' ό φαρσέο έσπευσε νά τήν βεβαιώσι ότι αυτός ήταν ό πραγματικός Βαζάν! Τής εξέφρασε μάλιστα τή λύπη τού γιά τó πάθημά τής εκ μέρους τού... άλλιου φαρσέο!...

Μετά τήν άντιλλαγή τών εξήγησεων αυτών άρχισαν νά γελούν κι' ή δυνό κι' ή δυνό, όπτι είχε συμβεί, συνέχισαν δέ κατόπιν τήν συνομιλία τους με φιλικώτατο ύφος.

Όταν ό Βαζάν άνεχώρησε, μετά μισή ώρα, ή κυρία Γκουρνάι ήταν καταγοητευμένη από τή γνωριμία τού και τά ένδοξοισάδη λόγια τού γιά τά έργα τής.

Άλλά μόλις ό επισκέπτης άπομακρόνθηκε άπ' τó σπιτί τής, παρονισάστηκε ό πραγματικός πλέον Βαζάν.

—Τι, έρχομαι κι' άλλον Βαζάν; άνερώνησε ή οικοδόστοινα και υπήρξε στό γραφείο τής όποι περσίμενε ό ποιητής άγορευμένη και άφρόζουσα!...

Ό Βαζάν, ό όποιος ήταν εκ φρέσως δειλός, μπρός στό άπότομο ύφος τής συγγραφέως άσπίσε έντέλως και μόλις κατόρθωσε νά φηλιόση μερικά ακατάληπτα λέξεις.

Ό διαταγμός τού αυτός συνεντέλεσε όστε νά νομίση ή κυρία Γκουρνάι ότι ήταν φαρσέο και πηγαίνε νά τήν περιπιάξη. Χωρίς λοιπόν νά γάση κακό άποτίει τή βεντάμια τής, μιá μεγάλη βεντάμια τού παληού καλού φαρσέο, κι' άγγισε νά τόν χτυπήσ κι' αυτή όποσο τόν άνάγκασε νά φύγη προτροπάδην, διαρκένος ν' άξιολύπητος!...

ματώδεις σνχτήσεις και με τις άξέφραστες και διυλεχτές σντροφιές. Δέν έπαψε δέ ν' άγαπά και τήν περίοδο αυτή άκόμα. Ό άγαπημένος τής τήν επισκέπτεται συχνά και περνούσαν γλυκές στιγμές γνωρίζοντας μέσα στά δάση...

Μερικά χρόνια άκόμα πέρασαν έτσι. Η θραία Φραγκίσκη Γαιλό έγήραζε ήσυχα-ήσυχα, χωρίς περιπέσιες παιά, χωρίς τρικυμίες στή ζωή τής. Ήταν έξήλιτα χροόνιν όταν έπεσε επιπόλινια άφροσθη. Ό έπασιώτης πνευματικός, ό όποιος πήγε νά τήν παρηγορήσι στις τελευταίες στιγμές τής, τή συμβούλευσε νά ξεκολλήθι, γράφοντας τά άμαρτήματα τής ζωής τής και νά παραδίδονται τά χειρόγραφα τής στή δημοσιότητα, γιά νά τής συγχωρεθούν ή άμαρτίες τής!...

Η Φραγκίσκη άκουσε τή συμβούλη τού και υπάκουσε μάλιστα όχτώ μεγάλες σελίδες τής βιογραφίας τής. Έπειτα όμως πήρε ά-ξασφα τά χειρόγραφα και μελαγχολικά τά πέταξε στή φλόγα πού έβαιε στό τζάκι...

Λίγες μέρες άργότερα, έκλεισε γιά πάντα τά μάτια τής. Η είδησι τού θάνατου τής έλίπωσε πολύ τούς παληούς τής φίλους στό Παρίσι, τούς έντένησε όμως και νά έκκεντροική ιδέα: Νά κάνουν ένα ιδιόρρηθμο έπιμνημόσυνο σμυτάσιο!

Τό σμυτάσιο αυτό παρέμεινε ιστορικό. Οι συνδατημένους, οι ό-ποιοι ήσαν όλοι άνθρώποι τών γραμμάτων, προσήλι-θων ντιμνέου πένθημα. Ήσαν έξήλιτα ένας, όσα ήσαν και τά χρόνια τής μακαριστίσας. Τó τροπέζι ήταν γεμάτο λουλούδια και ντιμνέο στά άσπρα. Όλα τά σκεύη ήσαν τυλιγμένα με μιá μαύρη ταμιά, και πριν από τούς ύπηρετές πού έφερναν τó κάθε φαγητό, προηγούταν διό μωζικάντες, πού έπαιζαν φλάου-τα, τυλιγμένα έπίσης με πένθημες κορδέλλες!...

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΣΜΥΡΝΙΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

(Άπό τήν προσεχώς εκδοδομένην συλλογήν τού Σμυρναίου ποιητού κ. Μιχ. Άδγουροπούλου)

Η ΧΩΡΙΑΤΟΠΟΥΛΑ

- Πόσο πούλας τή ζάχαρη με τ' γλυκά σου ζείλια;
- Διαβάτη, δέ σου τήν πούλα κι' άν δώσεις γρόσια χίλια.
- Πόσο πούλας τ' άστραφτερά στά μάτια σου διαμάντια;
- Τ' άστέρια, πού όλοι χαιρόνται, τά βλέπουν άπ' άγνάνια.
- Και πόσο τά τριαντάφυλλα στά φρέσκα μάγουλά σου;
- Τού κόσμου τις τριανταφυλιές πριν μίσε, και φαντάσου;
- Και τών μαλλιών σου δέν πούλας τόν έβено;
- Και πόσο;
- Τή νύχτα πούς άγόρασε, γιά πούλημα νά δώσω;
- Πόσο πούλας τών δύο φροδιών τά μαύρα τó τοξάριο;
- Πούς ειδε κά πούς ποήησε, λέξ, διό στενά φεγγάριο;
- Πόσο πούλας τών ύσπων σου λαμύν τ' άγνά τά χίονα;
- Ρότα ένα άντίο, πού στού βουνού ζή τις κορφές αλιόνα;
- Και δέν πούλας τά κάλλη σου και τής τιμής τά κοίνα;
- Απτά 'ναι πάντ' απλήρωτα κι' άτιμια είνε εκείνα.
- Και πού και τής λαχτάρας μου, πού έσοζάωσες, τά λύτρα;
- Ό γάμος είνε ό μετρητής κι' ή εκκλησιά ή ποιητρία;
- Και γιατί δίνεις γρόσιας τού φαρκιά;
- Διαβάτη, τά πούλωπα, και τράβα τó σοκάκι...

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΙΑΣ

Έγώ είμαι ή τιμημένη ή νά με τ' άμάμ μου κάλλη, πούχω τρελλή τή γειτονιά.

Άπ' τού σπιτιού μας τή γωνιά περνούν μικροί μεγάλοι, νά πάρον γάλας άπονια.

Έγώ είμαι εκείνη πού σκορπά σ' όλους ματιές και χάδια, μά δίχως κι' έναν ν' άγατά.

Κι' όποιοι τήν πόρτα μου χτυπά στά ζοιμομένα βράδια, τήν βλέπει πάντα νά σιωπά.

Μά πάλι, μέξ στή σγαλιά, σαν νούσω τά παιχτίδια κι' άρμονιστονε τά βολιά,

τότες πετώ με μαργωλιά στό παραθύρι, κι' ή ίδια τά ξεπερνάω με φιλιά.

Μ' άρέσει τάχα στά κρηνά νά δείχνω τά λαμά μου, μπρός στή λαχτάρα, πού ρομφά!...

Και, καθημένη στό σοφά, τραβώ τις φλόγες χάμου ματιών, πού ή γάμπα μου άφηρά.

Τή νύχτα, πού νά κοιμηθώ, ξεχνώ άνοιχτές τις γούλλες κι' άνάβω φός, γιά νά γδυθώ!...

Κι' ένως χασάτης μας καρσί, σπητός μπρός στό τεζάκι, ζάνει δουλειά, δουλειά χρυσή:

— Έδώ ή δα, μά και μισή! έδω τó κορπετάκι!...

Και... με πούλα μέξ στό τσαρσί!

Καμιά φορά, σκαρτά-σκαρτά, βλέπω φτωγό ζητιάνο έλεμνησών νά ζητά:

και με τά μάτια γελαστά, στήν έρημιά μου έλάνο τόν έλεδό μόνο μ' αυτά!...

Κ' είνε γιά μένα όλοι φτωγοί κι' όλοι ζητιάνο εμπρός μου, κι' έγώ και ή πλούσια ή μοναχή:

άπ' τήν ψυχή μου, ήλιοροχή σκορπά χαρές τού κόσμου, μά μένει ό ήλιος στήν ψυχή.

Έγώ και ή τιμημένη νά με τ' άμάμ μου κάλλη, πούχω τρελλάνει τó ντινια.

Άπ' τού σπιτιού μας τή γωνιά περνούν μικροί μεγάλοι...

— Έγώ και ή όμορφη ή Σμυρνιά.

MIX. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

